

СТОРИТЕЛІНГ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ЗАСІБ ПІДТРИМКИ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО ЗДОРОВ'Я ТА МОТИВАЦІЇ УЧНІВ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

**Тетяна Приходько,
Олександра Ващенко,**
*Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара*

У статті досліджується роль сторітелінгу як інноваційного педагогічного методу для підтримки психоемоційного здоров'я та мотивації учнів в умовах інклюзивного освітнього середовища. Враховуючи актуальність проблеми підтримки учнів з різними освітніми потребами, зокрема з обмеженими можливостями, слід розглянути теоретичні основи та можливості застосування сторітелінгу для стимулювання емоційної залученості та розвитку соціально-емоційних компетенцій учнів. Висвітлено ключові переваги цього методу, зокрема, покращення комунікації, зниження тривожності та підвищення рівня самоусвідомлення учнів.

Ключові слова: сторітелінг, педагогічний метод, інклюзивне середовище, психоемоційне здоров'я, мотивація, навчання.

Постановка проблеми. В умовах сучасної інклюзивної освіти все більш актуальним стає питання підтримки психоемоційного здоров'я учнів. Особливо важливою є мотивація до навчання дітей з різними освітніми потребами, зокрема з обмеженими можливостями. Враховуючи ці виклики, виникає потреба в пошуку нових інноваційних методів і підходів до навчання, які б враховували індивідуальні потреби учнів, підтримували їхній емоційний стан і стимулювали до активної участі в навчальному процесі. Одним із таких методів є сторітелінг – використання розповідей як засобу впливу на мотивацію та розвиток психоемоційного здоров'я учнів. Однак, попри свою актуальність, застосування сторітелінгу в інклюзивному середовищі залишається недостатньо дослідженим і потребує більш детального аналізу та розробки практичних рекомендацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження в галузі інклюзивної освіти та психології відзначають, що підтримка психоемоційного здоров'я учнів є однією з ключових умов для успішного навчання, особливо для дітей з особливими освітніми

потребами. Застосування інноваційних методів, як-от сторітелінг, дозволяє не тільки підтримувати емоційну атмосферу в класі, але й стимулювати розвиток мовленнєвих і когнітивних навичок у дітей. Зокрема, у роботах авторів Крамської (2024) та Коваль (2023) розглядається ефективність сторітелінгу як інструменту соціалізації та психологічної підтримки учнів з різними освітніми потребами. Однак дослідження щодо застосування сторітелінгу в умовах інклюзивної освіти в Україні є обмеженими і потребують додаткового аналізу.

Метою статті є теоретичне дослідження значення та можливостей сторітелінгу як інноваційного засобу для підтримки психоемоційного здоров'я та мотивації учнів в умовах інклюзивного освітнього середовища.

Виклад основного матеріалу. Сторітелінг, або навчання через історії, є дієвим інноваційним педагогічним методом, що не лише сприяє активному залученню учнів і підвищенню їхньої мотивації до навчання, а й виконує важливу функцію підтримки психоемоційного здоров'я. Особливо значущим цей підхід є в умовах інклюзивного освітнього середовища, де учні з різними освітніми потребами потребують емоційно безпечного та підтримувального простору. Завдяки своїй гнучкості сторітелінг може бути адаптований до різних вікових і когнітивних рівнів учнів, сприяючи створенню атмосфери довіри, емпатії та взаєморозуміння. У сучасній педагогіці сторітелінг набуває все більшої популярності як засіб розвитку емоційного інтелекту, формування ціннісних орієнтирів та розбудови внутрішньої мотивації школярів, зокрема в інклюзивних класах [4, с. 144–150].

Ідеї використання сторітелінгу як ефективного педагогічного інструмента були вперше системно представлені у праці філософа та педагога К. Егана *Teaching as Story Telling: An Alternative Approach to Teaching and Curriculum in the Elementary School* (1986) [9, 120–132]. У цьому дослідженні автор запропонував концепцію використання розповіді як альтернативного підходу до викладання в початковій школі, акцентуючи увагу на її здатності стимулювати пізнавальну активність, розвивати уяву та залучати учнів до навчального процесу. Важливо, що такий підхід створює передумови для емоційної залученості дитини, що особливо цінно

в інклюзивному середовищі, де учні з різними потребами потребують доступних і чутливих до їхнього стану форм навчання.

Подальший внесок у розвиток і осмислення техніки сторітелінгу зробила М. Россітер у праці *Narrative and Stories in Adult Teaching and Learning* (2002) [10, с. 1–4], де автор досліджує використання наративу як засобу навчання як дорослих, так і студентів вищих навчальних закладів. Це свідчить про універсальність сторітелінгу як методу, який є ефективним незалежно від віку та рівня освіти, і який може бути адаптований до різних педагогічних контекстів, включно з інклюзивною освітою. У такому середовищі сторітелінг виступає не лише як засіб передавання знань, а як емоційно підтримувальна практика, що сприяє формуванню довірливих стосунків, розвитку емпатії та внутрішньої мотивації до навчання [9, с. 123; 10, с. 1–4].

Освітня практика сьогодні ґрунтується на різноманітті підходів, серед яких вирізняються традиційні, інноваційні, інтерактивні, інформаційно-комунікаційні та гуманітарні технології. За словами В. І. Ковальчука, усі ці методики – як класичні, так і сучасні – спрямовані на передачу знань, розвиток практичних умінь, формування ключових компетентностей, а також на активізацію мислення та особистісного становлення учнів [3, с. 543–547]. Серед напрямів освітньої діяльності виокремлюють:

- **підтримувальне навчання**, яке орієнтоване на збереження культурних традицій, соціального досвіду та стійкості освітнього середовища;
- **інноваційну діяльність**, що передбачає трансформацію усталених підходів, відкритість до змін і вирішення актуальних викликів;
- **шокове навчання**, яке виникає у відповідь на раптові соціальні чи особисті зміни та сприяє адаптації до нових реалій.

Інноваційні освітні технології охоплюють:

- абсолютно нові педагогічні рішення, що є результатом творчого пошуку вчителя;
- адаптовані практики, запозичені з міжнародного досвіду або суміжних сфер діяльності, впроваджені у шкільну та вищу освіту;

- модернізовані традиційні підходи, інтегровані в нові освітні контексти [3, с. 543–547; 8, с. 1–8].

Сторітелінг як інноваційна педагогічна технологія базується на мистецтві передавання знань через емоційно насичені та змістовні історії, що значно посилює ефективність навчального процесу. Розроблений Д. Армстронгом з урахуванням психологічних особливостей сприймання інформації, цей підхід спирається на здатність людини краще засвоювати наративний, а не абстрактний матеріал. Історії викликають більшу зацікавленість, довіру та емоційну залученість, що є особливо важливим у контексті інклюзивного освітнього середовища, де учням з різними освітніми потребами потрібна доступна, зрозуміла й емоційно безпечна форма навчання.

У практиці інклюзивної освіти сторітелінг сприяє не лише кращому засвоєнню знань, а й розвитку комунікативних здібностей, формуванню навичок емоційного самоконтролю, рефлексії, вирішення конфліктів і соціальної адаптації. Завдяки слуханню й створенню історій, учні вчаться співпереживати, аналізувати поведінку персонажів, переносити набутий досвід у власне життя, що позитивно впливає на їхнє психоемоційне здоров'я.

До ключових переваг сторітелінгу в освітньому процесі належать:

- ефективніше засвоєння навчального матеріалу;
- стимулювання розвитку уяви, мовлення, критичного й логічного мислення;
- формування аналітичних навичок і здатності до самовираження;
- зниження тривожності й подолання страху публічних виступів;
- створення позитивної атмосфери взаєморозуміння та підтримки в колективі;
- підвищення рівня самоусвідомлення учнів [8, с. 1–8].

У контексті інклюзивної освіти сторітелінг виконує низку ключових функцій, що роблять його цінним інструментом підтримки психоемоційного стану учнів і мотивації до навчання:

1. Мотиваційна – надихає дітей на відкриття нового, пробуджує інтерес до пізнання та сприяє залученню до спільних проєктів.

2. **Об'єднувальна** – формує атмосферу довіри, підтримки та взаєморозуміння, що особливо важливо в різновікових і різнорівневих учнівських колективах.

3. **Комунікаційна** – покращує взаємодію між учнями та педагогами, розвиває навички міжособистісного спілкування.

4. **Впливова** – допомагає формувати позитивну мотивацію, цінності та соціально значущі переконання, сприяє самовираженню та розвитку особистості.

5. **Практична (утилітарна)** – забезпечує простий і доступний спосіб пояснення складних понять, що сприяє кращому розумінню матеріалу [1, с. 130–135; 4, с. 144–150].

Сторітелінг як освітня методика ґрунтується на використанні захопливих історій, образів і візуальних матеріалів для залучення учнів до навчального процесу. У правильно побудованій історії учні легше зосереджуються на змісті, емоційно включаються в тему, що значно покращує рівень засвоєння знань.

Особливо важливим є те, що сторітелінг сприяє розвитку в дітей:

- здатності запам'ятовувати інформацію в логічних зв'язках;
- креативного та критичного мислення;
- навичок активного слухання;
- комунікативної компетентності;
- мотивації до самостійної творчої діяльності [6, с. 1–2].

Залежно від освітніх цілей та особливостей аудиторії, сторітелінг може реалізовуватися у двох основних форматах:

- **пасивний сторітелінг** – учитель виступає головним оповідачем, а учні зосереджено слухають. Такий підхід доречний для презентації нового матеріалу або створення емоційного контексту перед складною темою;
- **активний сторітелінг** – учні беруть участь у створенні історій, що особливо ефективно у творчих завданнях, рольових іграх, дискусіях. Це сприяє розвитку самостійності, рефлексії та емоційного інтелекту.

Комбінування обох підходів дозволяє створити гнучку, адаптивну модель навчання, здатну враховувати потреби як дітей з типовим розвитком, так і учнів з ООП, забезпечуючи емоційну

безпеку, мотивацію та пізнавальну активність. Методика сторітелінгу в різних вікових групах представлена в таблиці 1.

Таблиця 1

Методика сторітелінгу в різних вікових групах

Молодший шкільний вік (6–10 років)	Середній шкільний вік (11–14 років)	Старший шкільний вік (15–18 років)
Використання казок, міфів та легенд	Використання пригодницьких і реалістичних історій	Використання історій з реального життя, біографій відомих особистостей
Візуальна підтримка: малюнки, ляльковий театр, ілюстрації	Додається елемент інтриги, щоб підтримувати інтерес	Дебати та дискусії на основі почутого матеріалу
Інтерактивний підхід: питання до історії, відтворення сценки	Аналіз поведінки персонажів та їхніх рішень	Використання мультимедійних засобів для створення власних історій
Простота мови та повторювані мотиви для кращого розуміння	Робота в групах: створення власних історій, перетворення фактів у розповіді	Поглиблений аналіз текстів, літературних творів і їхнього контексту

У дошкільному віці оволодіння мовою відбувається переважно через гру, тому сторітелінг стає одним із основних методів навчання. Цей метод створює дружню, домашню атмосферу, яка полегшує взаємодію між вихователем і дитиною. Яскравим прикладом є методика викладання англійської мови *Jolly Phonics*, що використовує короткі казки для введення нових звуків. Наприклад, звук /s/ представлений через історію про змію (*snake*), що робить процес засвоєння мови більш природним і ефективним [5, с. 1–2].

Сторітелінг будується за певними принципами: важливими є наявність персонажа, інтрига та логічно вибудований сюжет. Для того щоб залучити слухачів, використовують інформаційну піраміду, яка починається із захопливого вступу, поступово розгортається, подає деталі, наближається до кульмінації і завершується узагальненням. Головною метою є зробити слухача активним учасником історії [2, с. 52–57].

Щоб створити ефективну розповідь, необхідно:

- зануритися в тему на глибокому рівні;

- скласти динамічний і логічно послідовний сюжет;
- вибрати героя, визначити його риси та зовнішність;
- додати несподівану інтригу для утримання уваги;
- використовувати метафори для створення образності;
- дотримуватись лаконічності.

Структура історії включає:

- вступ – створює контекст і атмосферу;
- кульмінація – переломний момент, що визначає розвиток подій;
- розв’язка – підсумок, висновок, який дає завершення історії.

У навчанні розповідання історій виділяють різні методи:

- *основні*: використання зразків, складання плану, аналіз історії;
- *допоміжні*: запитання, нагадування, підказки, заохочення;
- *специфічні*: запис учнівських історій, створення мініатюр із одним персонажем, розповіді за поданим початком, опорними словами чи власним сюжетом.

Сторітелінг є універсальним методом, який не лише сприяє розвитку мовленнєвих навичок, але й формує креативне мислення, критичне осмислення та вміння взаємодіяти з аудиторією, що є важливим у роботі з дітьми в інклюзивному середовищі [1, с. 130–135].

Оскільки цей метод базується на використанні цікавих історій, він надає учням можливість не лише засвоювати матеріал, але й емоційно переживати ситуації, що відображають реальні життєві проблеми та виклики. У такому контексті сторітелінг стає ефективним інструментом для розвитку емпатії, формування цінностей та покращення соціальних навичок.

У межах інклюзивної освіти сторітелінг сприяє створенню безпечної та підтримуючої атмосфери, де кожен учень відчуває себе важливим і здатним досягати успіхів. Він допомагає учням з різними освітніми потребами вийти за межі традиційних методик, забезпечуючи можливість активно залучати їх до навчального процесу через цікаві наративи, що розвивають як когнітивні, так і емоційні аспекти [1, с. 130–135; 7, с. 36–42].

Висновки. Сторітелінг є потужним і універсальним педагогічним інструментом, який дозволяє не тільки залучити учнів до навчального процесу, але й сприяє розвитку їхнього емоційного

інтелекту та психоемоційного здоров'я. Цей метод має особливу значущість в інклюзивному освітньому середовищі, де необхідно враховувати різноманітність потреб учнів і забезпечити їм доступну й емоційно безпечну форму навчання. Використання сторітелінгу дозволяє формувати в дітей ключові компетентності, зокрема комунікативні навички, критичне мислення та здатність до самовираження, що особливо важливо для учнів з особливими освітніми потребами.

Метод сторітелінгу сприяє створенню атмосфери довіри, підтримки та взаєморозуміння, що забезпечує ефективне навчання та розвиток мотивації до пізнання. Це дозволяє забезпечити не лише кращу засвоєність матеріалу, а й поліпшити соціальну адаптацію учнів, формуючи ціннісні орієнтири та емоційну залученість до навчання. Таким чином, сторітелінг виявляється важливим інструментом у сучасній педагогіці, особливо в умовах інклюзивного навчання, де емоційна підтримка і розвиток внутрішньої мотивації є невід'ємною частиною успішної освіти.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Н. Storytelling як комунікаційний тренд і всепредметний метод навчання. *Молодь і ринок*. 2019. № 7. С. 130–135.
2. Гончаровська Г. Ф., Мартиняк О. Р., Цимбала У. І. Особливості використання сучасних технологій в інклюзивному середовищі. *матеріали І всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції* (8 квітня 2021 р.). Тернопіль, 2021. С. 52–57.
3. Ковальчук В. І. Впровадження інноваційних технологій навчання у процесі професійної підготовки студентів закладів вищої освіти. *Молодий вчений*. 2018. № 3 (2). С. 543–547.
4. Крамська З. М. Сторітелінг як інструмент підвищення ефективності навчання та виховання. *Українські студії в європейському контексті*. 2024. № 9. С. 144–150.
5. Руда С. Сторітелінг у вивченні іноземних мов. Харків, 2022. С. 1–2. URL: <https://surl.lu/sqkjni> (дата звернення: 04.04.2025).
6. Саган А. Сторітелінг у навчанні. С. 1–2. URL: <https://surl.li/cxdkoc> (дата звернення: 04.04.2025).
7. Чебенєва А. Г. Сторітелінг як засіб розвитку монологічного мовлення у дітей з розладами аутистичного спектра : кваліфікаційна робота / Нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці, 2024. С. 42.

8. Чеканюк К. О. Сторітелінг як технологія професійного розвитку вчителів біології. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія : «Педагогіка і психологія»*. 2023. № 1 (25). С. 1–8.
9. Egan K. Teaching as storytelling: an alternative approach to teaching and curriculum in the elementary school. London, 1986. P. 120–132.
10. Rossiter M. Narrative and stories in adult teaching and learning. *ERIC Clearinghouse on Adult Career and Vocational Education*. 2002. P. 1–4. URL: <https://eric.ed.gov/?id=ED473147> (accessed: 04.04.2025).

PRYKHODKO TETIANA, VASHCHENKO OLEKSANDRA. STORYTELLING AS AN INNOVATIVE MEANS OF SUPPORTING PSYCHO-EMOTIONAL HEALTH AND MOTIVATION OF STUDENTS IN AN INCLUSIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT

The article explores the role of storytelling as an innovative pedagogical method of supporting students' psycho-emotional health and motivation in an inclusive educational environment. Given the relevance of the problem of supporting students with different educational needs, including those with disabilities, it is necessary to consider the theoretical foundations and possibilities of using storytelling to stimulate emotional engagement and develop students' socio-emotional competencies. The key advantages of this method are highlighted, in particular, improving communication, reducing anxiety and increasing students' self-awareness.

Key words: storytelling, pedagogical method, inclusive environment, psycho-emotional health, motivation, learning.

Надійшла до редакції 16.04.2025 р.

Запорізький обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
